

فصل پانزدهم

بویر احمدی - ممسنی - دشمن زیاری

چون در این کتاب از اکثر ایلات فارس نام برده شده است لذا سزاوار ندانستم اشاره ای به طوایف لر که قسمت عمده ای از نواحی شمالی و غربی فارس را تشکیل میدهند و معروفیت بسزائی دارند ننمائیم و بدوآ باید بعرض خوانندگان عزیز برسانیم که نام دسته بزرگی از اقوام ایرانی را که در مناطقی از کشور و بخصوص در غرب و مرکز و جنوب ایران یعنی لرستان و اصفهان و بختیاری و فارس سکونت دارند لر مینامند و اینان جماعت صحرانشین کوه گرد فارس زبان میباشند. فرهنگ دهخدا کلمه لر را اینطور تعریف میکند: نام قبیله از ایرانیان، طایفه ای از ایرانیان چادرنشین، طایفه ای از صحرانشینان و مردم قهستان^۱. برهان: نام طایفه ای است از مردم صحرانشین. جهانگیری: لر یا لور نام عشیرتی است بزرگ از عشایر کرد. قاموس الاعلام ترکی: گروهی از اکراد در کوههای میان اصفهان و خوزستان و این نواحی بدیشان شناخته اید و بلاد لر خوانند و هم لردلو گویند. معجم البلدان حمداله مستوفی گوید در زبده التواریخ آمده که وقوع اسم لر بدان قوم بوجهی گویند از آنکه در ولایت مارود دیهی است که آنرا کرد میخوانند و در آن حدود دربندی آنرا بزبان لری کوک اگر خوانند و در آن دربند موضعی است که لر خوانند چون اصل ایشان از آن موضع خاسته ایشان را لر خوانند وجه دوم آن است که بزبان لری کوه پر درخت را لر (با کسر لام) گویند و بسبب ثقالت راء کسره لام با ضمه کردند و لر گفتند. و لر در فارس دو قسم است یکی لر کهگیلویه و دیگری لر ممسنی.

بویراحمدی ها - بویر احمد از چهار بنیچه جاکی کهگیلویه و طایفه بویر احمد ناحیه تل خسرو و بلاد شاپور پشت کوه و ناحیه رون^۲ تشکیل است. بویر احمدی ها به دو قسمت تقسیم شده اند یکی بویر احمد گرمسیری یا سفلی و دیگری بویر احمد سرحدی یا علیا و سردسیری.

قیه های بویر احمد - عبارتند از آقائی، اردشیری، اولاد میرزاعلی اکبر بابا ملکی، باده لوئی، باتولی، کایدگیوی، برآفتابی، تاس احمدی، تامرادی، جلیل خلیلی، سرکوهک، شیخ ممو، عباسی، گودرزی، نگین تاجی، مشهدی. کلانتر و رئیس ایل بویراحمد هادی خان و پسرش محمدطاهرخان و پسران محمد طاهرخان علی محمدخان و عبدالله خان و خداکرم خان بوده است. که علی محمدخان کلانتر بویراحمد گرمسیری و در شاپور پشت کوه سکونت دارند. مرکز بویراحمد گرمسیری آرو و دهات آن: آب شیرین، برهان، بلزبیشه، بویری، بی منجگان، جاک، ضرکده، دره شور، سناگون، سوزه کان، سولک، نیل گاه، قلعه دز، گرده، کلیان، کلگه پهن، کمبوس، نازکان، درکوهک، سی سخت، نقاره خانه. بعد از علی محمد خان پسرش حسین خان کلانتر بویراحمد گرمسیری بوده است. ریاست این ایل در سنوات اخیر بعهد عبدالله خان ضرغام پور پسر شکراله خان پسر محمدحسین خان پسر خداکرم خان پسر محمدطاهر خان بود. بویراحمد علیا یا سرحدی - کلانتر این ایل محمد حسین خان و ولی خان پسران خداکرم خان پسر محمدطاهر خان بود. محل آنها تل خسروی و یاسوج و رون و دهات بویراحمد سردسیری عبارتند از: دراهان، آب گرمان، بابکان، باغ ملک،

۱ - قهستان معرب کهستان یا کوهستان نام قدیم ایالت وسیع خراسان جنوبی که اکنون بیرجند و قانیات خوانده میشود.

۲ - نواحی کهگیلویه را بر دو قسمت نموده اند. قسمت شرقی و شمالی آنرا که وسیع تر و بیشتر آن سردسیر و کوهستان است کهگیلویه و پشت کوه گویند و قسمت جنوبی و مغربی آنرا زیرکوه و بهبهان و پشت کوه در اصل سه ناحیه بود ناحیه بلاد شاپور، ناحیه تل خسروی و ناحیه رون.

پدوان، پراشکفت، براق، بلوط کاران، چنار، جوزار، دشت روم، جوکار، چیتو، دلی گردو، دورود، ده ابراهیم، ده ملاغلام، دیلکان، رودشتی، سادات، سراب تابه، سفیددار، سقاوه، کالوس، شاه قاسم، شرف آباد، شیخ سر که صالحان، فیروزآباد، کرکک، کره، گجه، گیسار، لب آب، لما، لواب، مارگان، محمدقلی، محمودآباد، منج، منگر، نارمه، مهریان، نمراب.

ریاست ایل بویراحمد علیاً اخیراً بعهدہ کریم خان پسر محمد حسینخان پسر خداکرم خان پسر محمد طاهرخان و بعد از کریم خان قسمتی بعهدہ غلامحسین خان یکی از پسرهایش و سرتیپ خان پسر دیگرش بود که بعد از غلامحسین خان پسرش ناصر طاهری و بعد از سرتیپ خان پسرش محمد حسین طاهری هر یک رئیس ابواجمعی پدر بودند.

ممسنی یا شولستان - لهجه آنها لری و سه قسمت هستند: بکش - رستم - جاوید در ۷۰ کیلومتری شمال غربی کازرون مرکز ممسنی فهلیان و نورآباد است. تیره های بکش عبارتند از آل امیر، باباسالار، علی وند، کرائی، و دهات ناحیه بکش امامزاده درآهنی، بردنگان، چمگل، سراب بهرام، شعب بوان، نوبندگان خراب، نورآباد، قهره سفلی، قهره غلیا، کلگان است. کلانتر بکش شریف خان پسر ولی خان پسر خویبارخان و اخیراً هم ولی خان و محمدخان کیانی بودند.

جاوید - دو قسمت است جاوید لله و جاوید ماهوری که آنها را جوی هم میگویند. تیره های آن عبارتند از احمد هارونی، جوی جان، حلقه هارون، ده شیخ، رودخورجی، سلاری، گنجا، کواری سرکوهی، ملولی عربی، میرحسن عبدالله، میرسن.

کلانتر این ناحیه محمدعلی خان پسر فتح اله خان پسر خلیل خان پسر باقرخان بود. اخیراً ریاست جاوید لله بعهدہ فتح اله خان و فرزندانش نصراله خان، حمداله خان، ملک منصورخان، اردوان، محمدعلی خان و علی پاشا (فتحی و فتحی نژاد) میباشد و ریاست جاوید ماهوری بعهدہ خلیل خان و پسرانش سیف اله خان (نماینده انجمن شهر ممسنی) و فریدون خان و شاپور خان است.

رستم - طوایف رستم و دهات آن عبارتند از انجیره، پرین، بهمن یاری، تیرازجان، چوک بال، چوک زیر، خنک، دشت، دشت روم، ده توت، ده تی، ده نو، دیمه سرنه، سماک بیمکی، فاریاب، قلعه مورد، قلعه نوگل، کلپاکان، گنجکان، کنگان، کوپان کوشک، مال قاید، مرزاجان، مرزه بانی، موده گان، میل فرز، نوگک. کلانتران رستم علی قلی خان پسر قاید گرجی و اخیراً امامقلی و پسرش حسینقلی خان بود.

از سادات محترم و معاریف فهلیان و ممسنی خاندان ابطحی ها هستند که سید جعفر ابطحی نماینده اسبق مجلس شورای ملی و وکیل پایه یک دادگستری شیراز و مهندس ضیاء ابطحیان نماینده دوره بیست و چهارم مجلس و دکتر سید ابراهیم ابطحیان و دکتر صدرالدین ابطحی هر یک در اجتماع بنوبه خود مورد احترام میباشند.

دشمن زیاری - در قسمت شمال غربی کازرون و شرق فهلیان و غرب اردکان (سپیدان) واقع شده دهات آن مورد، رودیان، تی کل، (توکل آباد) پائین و تی کل بالا و تی کل میانه یا توکل آباد وسطی، ده بوا، ده گپ، راشکی، رودبال، سالاری، علی آباد، هر جان میباشد.

کلانتر دشمن زیاری مرادقلی خان پسر آقاخان پسر محمدرضاخان و اخیراً آقاخان و بابا خان و جهانگیرخان و حسنعلی خان و حیدرقلی خان و سلیمان خان ریاست دشمن زیاری را بعهدہ داشتند. پسران آقاخان ناصرخان وکیل پایه یک دادگستری و مظفرخان کارمند ذی رتبه مخابرات و ایرج میباشند و پسران بابا خان خسرو و ابراهیم و هوشنگ است.

پسران جهانگیرخان پسر امیرقلی خان پسر مرادقلی خان امیر حسین خان عضو شورای داوری شیراز. امیرقلی خان در آموزش عشایری، غلامرضا رئیس انجمن شهر اردکان، امیر حمزه کارمند شهرداری شیراز میباشد. پسران حسنعلی خان

علیرضاخان و محمدقلیخان عیلامی و پسران حیدر قلی خان مرتضی قلیخان و حسینقلی خان هستند که مرتضی قلیخان معاون و رئیس حسابداری اداره کل تلفن اهواز میباشد. پسر سلیمان خان حبیب اله خان که با علیرضا خان برادر مادری است.

ممسنى قبلا از نظر وکیل مجلس جزو شیراز بود. اخیراً دو دوره است که مستقلاً نماینده انتخاب مینماید و در این ادوار سرکار سرهنگ عبدالحسین نژده که قبلاً فرماندار بود بیاس قدرشناسی از خدمات شایانی که از لحاظ عمران و آبادی در منطقه مزبور بعمل آورده از طرف اهالی بسمت نمایندگی مجلس شورای ملی انتخاب شده است.